

культурну цінність, або для ідентифікації таких об'єктів, на підставі отриманого запиту / звернення в рамках кримінального провадження або оперативно-розшукової справи (за умови надання відомостей, зазначених у формулярі для запиту публікації Оповіщення про викрадені культурні цінності згідно з додатком 9 до Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України, Офісу Генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України та Міністерства юстиції України від 17 серпня 2020 року № 613/380/93/228/414/510/2801/5).

УДК 343.985(075)(043.2)

Албул С.В., к.ю.н., професор,
Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна
Байов В.О., заступник начальника відділу
Управління протидії кіберзлочинам в Одеській області
Департаменту кіберполіції Національної поліції України,
м. Одеса, Україна

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ДО ПИТАННЯ НОВЕЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На теперішній час оперативні підрозділи Національної поліції України здійснюють правоохоронну діяльність у складних криміногенних умовах. Суттєве зростання абсолютних показників злочинності всіх видів, соціально-політична криза багато в чому обумовлюють необхідність кардинально нового підходу до питань правового забезпечення діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України [2, с. 9].

Нова наукова парадигма оперативно-розшукової діяльності в Україні на сьогодні перебуває у стадії формування. Майже десятиріччя існування оперативно-розшукової діяльності в умовах суворих обмежень (а іноді й заборон) кримінального процесуального законодавства призвели до втрати нею наступальності та упереджувального характеру [2, с. 12]. До чинного Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» з моменту його прийнятий (18 лютого 1992 року) 44 рази вносилися концептуальні зміни та доповнення [3]. Намагання привести нормативну базу та, відповідно, практику оперативно-розшукової діяльності до європейських та світових стандартів, зіткнулися з вітчизняною бюрократичною системою та породженими нею ухвалами, погодженнями,

дозволами, конформізмом судової ланки та застарілими стандартами «радянських» часів.

Нагальна потреба розроблення та прийняття сучасного Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (далі – Закон) назріла вже давно. За справедливим твердженням фахівців така потреба обумовлена не тільки моральною застарілістю чинного закону, а й, у першу чергу, необхідністю узгодження законодавства, яке врегульовує оперативно-розшукову та процесуальну діяльність, із метою повернення оперативним підрозділам права застосування їхніх можливостей щодо протидії злочинності [1, с. 4]. Про це свідчать результати великої кількості наукових розробок на рівні дисертаційних та монографічних досліджень, фахові висновки експертів, а також, безсумнівно, думки практиків. Проект Закону було зареєстровано у Верховній Раді України ще 02.09.2019 р. і лише у поточному році, з урахуванням певних пропозицій, внесено до порядку денного [4]. Разом із тим, існуючий проект містить у собі багато проблемних аспектів, що не сприятимуть вдосконаленню правоохоронної діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України, серед яких вважаємо за доречне вказати на наступне:

Стаття 3 «Завдання оперативно-розшукової діяльності» у запропонованому варіанті фактично закріплює можливість здійснення ОРД поза межами і не у зв'язку з кримінальними правопорушеннями, що є неприпустимим. Окрім цього, п. 5 ч. 1 ст. 10 в якості однієї з підстав для проведення ОРД передбачає потребу в отриманні інформації з метою виявлення, запобігання та припинення корупційних правопорушень [4]. Слід зазначити, що серед корупційних правопорушень лєвова частка таких, що відносяться до категорії адміністративних, що ставить під сумнів можливість здійснення оперативно-розшукової діяльності. Не є виправданим поділ у Проекті на «пошукові» та «оперативно-розшукові заходи» (ст. 11). Виокремлення поняття «пошукових заходів» не несе концептуального змісту і може призвести до плутанини, ускладнення розуміння та перевантаження нормативного акту.

У свою чергу, стаття 17 передбачає, що «Оперативно-розшукова діяльність поділяється на стадії: 1) отримання оперативно-розшукової інформації; 2) перевірка оперативно-розшукової інформації; 3) провадження оперативно-розшукових справ» [5]. Разом із тим, під час провадження оперативно-розшукових справ оперативно-розшукова інформація отримується, аналізується, уточнюється, доповнюється, конкретизується [2, с. 106]. Після її перевірки вона може спростовуватися, доповнюватися новими відомостями тощо. Теорія ОРД оперує такими термінами, як «розвідувальний цикл» та «оперативно-розшуковий цикл». Тому, вважаємо недоречним обмеження ОРД вказаними стадіями. Крім цього, п. 2 ч. 1 ст. 20 передбачає, що стосовно безвісно відсутніх осіб ведення оперативно-розшукових справ здійснюється до їх розшуку або до

набрання законної сили рішенням суду про визнання їх безвісно відсутніми або про оголошення їх померлими. Разом із тим, відповідно до ст. 20 Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісті» рішення суду про визнання особи безвісно відсутньою не є підставою для припинення її розшуку. Якщо особа, зникла безвісти, оголошена померлою, але її останки не знайдено, проведення розшуку не припиняється до встановлення її місця перебування, місця поховання чи місцезнаходження останків такої особи.

Ми вважаємо, що вказані положення законопроекту суперечать вимогам інших законодавчих актів України, містять внутрішні неточності та суперечності. Разом із тим, вказаний проєкт, безсумнівно є перспективним кроком до формування нової парадигми оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України та її належного правового забезпечення.

Література

1. Албул С.В. Оперативно-розшукова діяльність: термінологічний словник. Одеса: ОДУВС, 2016. 196 с.
2. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навч. посіб. / В.В. Аброськін, С.В. Албул, С.О. Єгоров та ін.; за заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса: ОДУВС, 2020. 290 с.
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ із змін. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення 22.12.2021).
4. Про оперативно-розшукову діяльність: проєкт закону України від 02 вер. 2019 р. № 1229. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66597 (дата звернення 22.12.2021).

УДК 343(043.2)

Александрова М.В., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Діяльність держави в першу чергу спрямована на забезпечення прав та інтересів людини і громадянина. Досягнення цієї цілі відбувається шляхом реалізації такої функції держави як правоохоронна діяльність. Суть цієї функції полягає в тому, що держава через уповноважених суб'єктів (органи влади та посадових осіб) забезпечує охорону прав та законних інтересів громадян, фізичних осіб та юридичних осіб від протиправних посягань на їх права та інтереси, забезпечує охорону встановленого правопорядку, територіальної цілісності та суверенітету, забезпечує